

**ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE –
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER, BABIC IN ZDRAVSTVENIH
TEHNIKOV SLOVENIJE**

Ob železnici 30 A, 1000 Ljubljana

Tel: 01 544 54 80, e-pošta: tajnistvo@zbornica-zveza.si

Št.: 740-16/19-1

Datum: 5. 8. 2019

Zadeva: Mnenje o asistenci diplomirane medicinske sestre pri operacijah

Spoštovani,

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zbornica – Zveza) je prejela vaše vprašanje, ali sme biti instrumentarka prva ali druga asistenca pri operacijah.

Posredujemo vam naslednje pojasnilo oziroma strokovno mnenje.

Operacijske medicinske sestre so specialistke na področju perioperativne zdravstvene nege. Za zagotavljanje kakovostne, strokovne in varne zdravstvene oskrbe v perioperativnem obdobju morajo razpolagati z ustreznim teoretičnim in praktičnim znanjem.

Operacijske medicinske sestre sodelujejo pri vseh kirurških operativnih posegih. Operacijska medicinska sestra je strokovnjak v operacijski zdravstveni negi, usposobljen za delo na enem ali več področjih operativne dejavnosti in sodelovanje v multidisciplinarnem timu. S svojo strokovno usposobljenostjo in v skladu s strokovnimi priporočili in standardi uspešno izvajajo varno in kakovostno zdravstveno nego pri opravljanju nalog v operativni dejavnosti, sodelujejo pri najzahtevnejših operativnih posegih, ki jih izvajajo tako domači kot tuji strokovnjaki ter ob tem uspešno uvajajo novosti, spremembe in izboljšave na področjih zagotavljanja kakovosti. Delo v operacijski dvorani je zelo naporno, zahtevno in pri tem vsak posameznik nosi veliko odgovornost, zato mora biti tudi raven znanja medicinskih sester primeren. Pri delu so pomembne tudi poklicne kompetence, ki jih ima posamezni član operacijskega tima.

Definicija kompetenc operacijskih medicinskih sester opredeljuje skupek znanj, spretnosti in izpostavljenosti v danih razmerah. (European Operating Room Nurses Association - EORNA, 2012).

Kompetence operacijskih medicinskih sester v mednarodnih dokumentih opredeljuje pet glavnih sklopov kompetenc ter opisuje raven znanja, ki ga mora operacijska medicinska sestra pridobiti na področju perioperativne zdravstvene nege. I. sklop se nanaša na strokovne zahteve pravne in etične odgovornosti, II. sklop se nanaša na perioperativno zdravstveno nego, III. sklop se nanaša na medsebojne odnose in komunikacijo, IV. sklop se nanaša na organizacijo in management ter sposobnost vodenja. V. sklop pa se nanaša na nekatera druga področja.

V operacijskem bloku zaposlene operacijske medicinske sestre vzpostavljajo in vzdržujejo maksimalno varno in spodbudno okolje za pacienta in sodelavce kirurškega in anestezijskega tima. Zagotavljajo kontinuirano obravnavo pacientov v zdravstveni negi po sprejemu v operacijsko okolje. Njihove naloge so kompleksne in neprecenljive v procesu operativnega zdravljenja s poudarkom na humanih vrednotah, spoštovanju identitete in dostojanstvu vsakega bolnika. Za izvajanje vseh vrst

kirurških postopkov zagotavljajo varne pogoje s poudarkom na aseptičnih in sterilnih tehnikah dela, v skladu s standardi za operacijsko strokovno področje in drugimi veljavnimi smernicami za dobro klinično prakso.

Strokovno načrtujejo, organizirajo, izvajajo in nadzirajo naslednje postopke: neposredno sodelovanje pri operacijskih posegih z nalogami umite in neumite operacijske medicinske sestre, kakovostno oskrbo in zaščito pacienta pred, med in po posegu, izpolnjevanje strokovne dokumentacije in podatkov za organizacijo in evidentiranje opravljenega operacijskega programa, higiensko vzdrževanje in sterilizacija pripomočkov in opreme, skrb za varno in čisto okolje s poudarkom na pravilni logistiki materiala in osebja, priprava, vzdrževanje, naročanje in skladiščenje opreme, vrste in količine kirurškega sterilnega materiala, zdravil in zdravstvenih pripomočkov ter delovne in zaščitne obleke za operacijske ekipe, mikrobiološke kontrole okolja, pripomočkov, materiala in postopkov, mikrobiološke kontrole osebja in bolnikov.

Sodelujejo v kirurški dejavnosti, ki sodi na sekundarno in terciarno raven strokovnega področja. Skrbijo za lastno strokovno izpopolnjevanje in v skladu s strokovnimi priporočili in standardi, uvajajo spremembe in izboljšave na svojem strokovnem področju dela. Vključujejo se v raziskovalne naloge s področja zdravstvene nege z zdravstvom povezanimi okužbami in organizacije dela. Sodelujejo pri uvajanju in razvijanju novih metod dela in kirurških operativnih tehnik, ker so člani kirurških ekip in delujejo kot nosilci sistema kakovosti v svoji stroki.

Z napredkom se spreminja tudi vloga operacijske medicinske sestre, ki je odgovorna za paciente predvsem z vidika zagotavljanja varnosti pri izvajanju operativnega posega in za instrumentarij ter vso pripadajočo opremo, ki jo potrebujejo za izvedbo operativnega posega. Vse to od operacijskih medicinskih sester zahteva ogromno znanja, spretnosti in odgovorno, natančno, pazljivo ter dosledno rokovanje z opremo, saj lahko že majhna napaka ali poškodba opreme ogrozi varnost pacienta kot tudi osebja.

V operacijski sobi je delo vedno timsko. Pri timskem delu je pomembno, da vsak član pozna svoje naloge in jih opravlja po svojih močeh in znanju. Vzpostaviti morajo medsebojno zaupanje in pomoč, pravočasno in uspešno reševati nastale konflikte, se pogovarjati in komunicirati, skrbeti za dobro medsebojno vzdušje in delovne odnose v operacijski sobi.

V operacijski dvorani za pacienta skrbi skupina ljudi, ki jo sestavljajo zdravnik, kirurg - glavni operater, eden do dva zdravnika asistenta, zdravnik specialist anesteziolog in anestezijska medicinska sestra, ena do tri operacijske medicinske sestre/instrumentarke ter bolničarji-negovalci.

V »Modri knjigi standardov in normativov zdravnikov in zobozdravnikov (2011) je kirurški operativni tim opredeljen kot standardni tim, ki predstavlja čas, za katerega je zdravnik razpisan (in je delo tudi opravil) kot prvi operater ali asistent v operacijski dvorani. Gre za operacije pri hospitaliziranih bolnikih in bolnikih v enodnevni bolnišnici«.

Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17 in 1/19 – odl. US, v nadaljnjem besedilu ZZDej) v 55. členu določa, da lahko zdravstveni delavec samostojno opravlja vsako delo, za katero ima ustrezno izobrazbo in je zanj usposobljen ter ima na razpolago ustrezno opremo. Za svoje delo prevzema etično, strokovno, kazensko in materialno odgovornost.

V skladu s 45. členom ZZDej morajo zdravstveni delavci in zdravstveni sodelavci opravljati zdravstveno dejavnost v skladu s sprejeto zdravstveno doktrino in s kodeksom medicinske deontologije oziroma z drugimi strokovnimi in etičnimi kodeksi. Zdravstveno dejavnost lahko opravljajo samo tisti zdravstveni delavci, ki imajo **ustrezno strokovno izobrazbo**, so **strokovno usposobljeni**

za samostojno opravljanje dela v svojem poklicu in izpolnjujejo druge pogoje (kvalifikacija), določene s tem zakonom in z drugimi predpisi (62. člen ZZDej).

ZZDej delovno področje posameznih zdravstvenih delavcev prepušča ureditvi v podzakonskem aktu, ko v tretjem odstavku 62. člena določa, da minister, pristojen za zdravje, predpiše seznam poklicev za zdravstveno dejavnost, v katerem so določeni poklici zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev, njihovo delovno področje in stopnje zahtevnosti dela na področju zdravstvene dejavnosti.

Na podlagi omenjenega zakonskega pooblastila je bila izdana Odredba o seznamu poklicev v zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 4/14), ki določa seznam poklicev zdravstvenih delavcev, njihovo kvalifikacijo, delovno področje in poklicne dejavnosti (kompetence) na področju zdravstvene dejavnosti.

Na podlagi četrtega odstavka 38. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 64/17, v nadaljnjem besedilu: ZZDej-K) je Razširjeni strokovni kolegij za zdravstveno in babiško nego v sodelovanju z Zbornico – Zvezo dne 17. 5. 2019 na podlagi soglasja ministra za zdravje Aleša Šabedra sprejel dokument **Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege**.

Dokument **Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege** izhaja iz dejstva, da si je izvajalec zdravstvene nege v dokumentu opredeljene poklicne kompetence in poklicne aktivnosti naučil v formalnem izobraževalnem sistemu in si s kontinuiranim profesionalnim izobraževanjem med poklicnim delom pridobil specifične poklicne kompetence, vezane na področje dela, ki pa ne smejo posegati v kompetence višje ravni, in si s tem pridobil pristojnost za samostojno in odgovorno izvajanje poklicne dejavnosti v vsakodnevni klinični praksi.

Prav tako kompetence posameznega izvajalca zdravstvene nege **ne smejo posegati** v kompetence in opredeljene pristojnosti **drugih zdravstvenih delavcev**, pri čemer je pomembna razmejitev kompetenc na ravni zdravnik in diplomirana medicinska sestra.

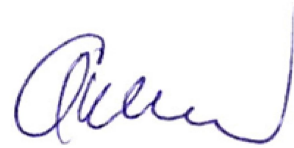
V skladu z določili Zakona o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 58/08, 107/10 – ZPPKZ, 40/12 – ZUJF, 88/16 – ZdZPZD, 40/17, 64/17 – ZZDej-K in 49/18) je zdravnik temeljni odgovorni nosilec opravljanja zdravstvene dejavnosti, diplomirana medicinska sestra pa je na podlagi 64. člena ZZDej nosilka zdravstvene nege.

Neposredna asistenca operacijske medicinske sestre **kirurgu operaterju** je poklicna aktivnost, ki **ne sodi med kompetence diplomirane medicinske sestre**, saj gre za aktivnost, ki spada med kompetence zdravnika.

Omenjena aktivnost bi v prihodnje lahko **postala kompetenca diplomirane medicinske sestre** ob ustreznem soglasju zdravniške stroke in stroke zdravstvene nege o razširitvi omenjene aktivnosti z zdravnika na diplomirano medicinsko sestro ter ob **ustreznem razvoju** in **uvedbi klinične specializacije z ožjega strokovnega področja zdravstvene nege**. Na podlagi določil 87. c člena ZZDej je Zbornica – Zveza pristojna tudi za načrtovanje specializacij in specialističnih izpitov s področja zdravstvene in babiške nege.

S pozdravi.

Monika Ažman,
predsednica Zbornice – Zveze

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Monika Ažman', written in a cursive style.